

RUUD VAN GESSEL

De
CHAMPAGNE
dagboeken

Meer dan een liefdesverhaal

Chateau de Brugny / Lac du Der

Papa heeft me vannacht een kusje gegeven. Het is de eerste zin in het dagboek dat ik heb bijgehouden sinds mijn achtste. Geen poesiealbum, dat vond ik kinderachtig. Bij de verhaaltjes die ik schreef maakte ik tekeningetjes. Aandoenlijk om nu terug te zien en te lezen. De eerste bladzijden zijn nog heel naïef, maar na een paar jaar worden mijn verhalen pijnlijk en veel te wijs voor een kind van elf jaar. *Hij dacht dat ik sliep. De krakende trap naar mijn kamers had hem verraden. Hij rook deze keer niet naar badschuim, zoals anders als hij thuiskwam uit Parijs. Alsof ik niet zou weten wat hij daar deed. Niemand ligt toch in bad op het werk? Ik denk dat ik weet waarom hij me een kusje heeft gegeven.* Als ik nu die zinnen teruglees... Dat meervoud: kamers. Ik had als klein kind een eigen verdieping in het kasteel. Daar leidde ik mijn leven, meestal zonder vader en moeder. Spelletjes deed ik met *la nounou*. Het was een komen en gaan van kindermeisjes. Mijn moeder had na een paar weken altijd wel weer wat gevonden om ze weg te sturen. Ze hadden geen goed Frans gesproken. Of ze waren zonder haar toestemming uitgegaan. Of mijn moeder had gewoon een slecht humeur gehad.

Aan het einde van mijn verdieping was een kleine studio ingericht, met een bedbank, een tafeltje met een stoel en een afgescheiden deel met douche en toilet. Als ik de grote trap afliep naar de dinerzaal om te eten, moest het kindermisje de binnentrap nemen naar de keuken. Daar kreeg ze van de bedienden eten mee, dat ze in de studio op een elektrisch kookplaatje moest opwarmen. Wee degene die zich niet aan de regels hield. Ik heb menig kindermisje horen huilen als ze door mijn moeder betrappt waren.

Ik kan me van alle kindermisjes er nog maar één herinneren. Haar moeder kwam uit Mauritanië, haar vader uit Parijs. Ze heette Tanit, haar huid glansde als ebbenhout en ze was van een goddelijke schoonheid. Zij was de liefste. Als enige kindermisje tilde ze me op haar knieën en deed een spelletje waar we alle twee om konden gieren van het lachen. Eerst beeldde ze een enorme regenbui uit. Weer zie ik haar armen soepel draaien om haar slanke lichaam, hoor ik het gerinkel van haar armbanden alsof de regen stroomde. Met een gebogen rug en haar handen op haar buik deed ze een te dik jongetje na. Dat jongetje werd een misje, dat vederlicht een dansje maakte. Tanit tilde me op en liet het nog even regenen. Met mij op haar knieën vertelde ze het verhaaltje van een jongen en een misje die na een enorme hoosbui samen aan de wandel gingen. De plassen waar ze door liepen waren één grote modderpoel geworden, en spekglad bovendien. Plons!

Daar viel het meisje op haar billen. Het jongetje wilde haar helpen maar ook hij gleed uit. Plons! Dan lag hij met zijn billen in de smurrie. Bij elke plons tilden Tanits knieën me op. Dan probeerde het meisje de jongen op te trekken. Plons! De jongen deed weer een poging. Plons! Zo ging het spelletje eindeloos door en vloog ik steeds hoger door de lucht. Zoveel pret had ik nog nooit gehad. Mijn moeder had in de gaten dat ik me begon te hechten aan Tanit. Op een avond had Tanit me naar bed gebracht. Ze had me een nachtzoen gegeven en was de slaapkamer uitgelopen. In de deuropening had ze zich nog even omgedraaid. 'Adieu prinsesse,' had ze gefluisterd, zacht huilend. Ik wist toen dat ik mijn lieve Tanit de volgende ochtend niet meer zou zien.

De enige keren dat we een gezin vormden was op mijn verjaardag en met kerst. Ridicuur, als ik daaraan terugdenk. Als iemand me zou vragen hoe ik mijn kindertijd heb beleefd, zou ik antwoorden dat beleven iets groots en bijzonders suggereert. Ik leefde als kind in mijn eigen wereld en had geleerd om me af te sluiten voor wat er zich op de verdieping onder mij afspeelde.

Dat mijn vader vreemdging was voor mij geen geheim. Hoe vaak had ik niet hun ruzies gehoord! Het geschreeuw van mijn moeder. Het geluid van dichtslaande deuren. De gedempte stemmen die achter de gesloten deuren niet meer te verstaan waren. Dat was

misschien nog wel enger. Vooral als er met borden en glazen werd gegooid en het daarna doodstil bleef. Eerst wist ik natuurlijk niet waar ze het over hadden. De verwijten die ze elkaar maakten waren altijd dezelfde. Maar een kind leert snel, en zeker toen een van de kindermeisjes me vertelde wat er beneden aan de hand was. Het bizarre was dat ik voor geen van twee partij koos. Waarom weet ik niet, ik denk dat ik mijn vragen wilde bewaren voor later als ik groot was. Net zoals ik nooit zal weten waarom mijn vader me die nacht een kusje kwam geven. Ik had de trap nog horen kraken en ik was ingedut, maar de echte slaap had niet willen komen. Zou hij morgenochtend een verrassing voor me hebben? Slaapdronken was ik mijn bed uit gestapt en naar het grote raam gelopen. De maan scheen over de heuvels met de wijnranken. In de verte brandden wat lichtjes in de dorpjes. Het dal was aardedonker. Ik leunde over het kozijn en zag links dat een deel van de horizon verlicht leek. Dat moest de weerkaatsing van het maanlicht in het meer zijn. Kinderen uit mijn klas hadden me erover verteld; ik had dat best weleens willen zien, maar we zijn er nooit geweest.

‘Pootje baden is voor gewone mensen,’ zei mijn vader ooit. Hij pakte me bij mijn middel en met een sierlijke zwaai gooide hij me in ons grote binnenzwembad. In de kelder sloeg een compressor aan en het water in het zwembad begon te golven en te draaien. Als een dol-

fijntje liet ik me meevoeren door het stromende water. Wat een heerlijke verjaardag en wat was ik verwend. Ik zwaaide naar mijn vader, die lachend met mijn moeder in het aparte bubbelbad zat. Mijn vader blies me kusjes toe. Ik vond hem geweldig, maar hij was wel een leugenaar. Zijn aversie tegen gewone mensen was gespeeld. Hij was gek op gewone mensen, zolang het maar vrouwen waren.

Was ik zelf ook maar gewoon. Ik werd al op jonge leeftijd door volwassenen onderdanig aangesproken omdat ik een telg uit het steenrijke geslacht De Brugny was. Op de chique privéscholen en internaten uit mijn latere jeugd was luxe gewoon. Net zoals ik als kind en tiener met 'u' werd aangesproken. Het personeel op ons chateau had kleren aan die bij hun functie pasten. Ze gingen 's avonds naar huis en kwamen de volgende ochtend in dezelfde kleren terug. Ik vond dat raar; mijn moeder wisselde drie keer per dag van kleding. In de zomervakantie en op wintersport leefden we als luxe en gefortuneerde nomaden ver weg van de gewone wereld. De zomer brachten we door in onze art deco villa aan de Côte d'Azur, en als het sneeuwde gingen we naar ons penthouse in Courchevel 1850. Lange files naar de zon of besneeuwde wegen waren voor ons geen probleem: onze helikopter bracht ons naar de plaats van bestemming. Mijn moeder had altijd zoveel bagage dat de piloot nog een keer heen en weer vloog met alleen de koffers. Uitpakken deed het personeel, dat een paar

dagen eerder was vertrokken om kwartier te maken. Dat was allemaal gewoon voor me.

Ik denk weer aan wat ik zag toen ik met mijn hoofd uit het raam hing: het pikzwarte meer met de weerkaatsing van de maan. Soms komt dat beeld terug, met andere herinneringen uit mijn jeugd. Toen ik op wintersport in de sneeuw met een vriendinnetje zat te kletsen bijvoorbeeld. Ik zal een jaar of elf geweest zijn. Ik had haar ontmoet op de piste. Ik was gevallen en zij hielp me met opstaan. Haar skipak was van hetzelfde dure merk als het mijne. Toen ze haar skibril omhoog deed, moest ik erg lachen. ‘En jij dan?’ vroeg ze lachend terwijl ze mijn skibril omhoog deed. Gierend van de lach keken wij elkaar aan. Twee bruine meisjesgezichten met een wit stuk in de vorm van een bril. ‘We zijn bruine wasbeertjes,’ riepen we, en we rolleborden door de sneeuw. Ze vertelde hoe ze heette en we bleken bijna even oud te zijn. We namen de skilift naar boven om zo hard als we konden af te dalen. Van links naar rechts vlogen we joelend over de piste. Nu weet ik dat het meer dan plezier was. Zonder dat we het zelf wisten lieten we met onze hoge snelheid het kleine meisje achter ons. We waren uitgelaten, ik had nog nooit zo gek gedaan; het voorspel op een nieuwe levensfase. Ik vond haar machtig. Uitgeput van het skiën en onze gekkigheid lagen we op onze rug in de hete zon te kletsen. Zoals zij over haar school en haar onderwijzers praatte, was mij totaal vreemd. Ze vond

het weer gek dat ik op een privéschool zal. Ze woonde in Parijs, maar toen ik vertelde waar ik woonde begonnen haar ogen te stralen. 'Bij het meer van de eiken! Als mijn vader riep dat we daar naartoe gingen, zat ik met mijn broertjes al in de auto.' Ze snapte niet dat ik er nooit geweest was. 'Het meer is niet zo ver van Parijs. Als kleuter gingen we er zeker elk jaar een keer pootje baden.' Ik voelde een rilling door mijn lijf trekken. 'In de zomer is het water zeventwintig graden. Warmer dan de Middellandse Zee, en het water is zoet. Zout water vind ik vies.' Ze sprak met zoveel plezier over dingen die ik helemaal niet kende. Gewone dingen. 'Met papa en mama en mijn broertjes hebben we bij het meer ook weleens een weekendtocht gemaakt met ezeltjes. Die dragen de koffers, en je slaapt in een woonwagen. Ezeltjes zijn zo schattig. Ik wil er later ook een.'

Mijn vader en moeder zeiden niets toen ik haar de volgende dag meenam voor de lunch. Het was de eerste keer dat ik op vakantie een vriendinnetje had gemaakt. Ze was een heerlijke flapuit, met haar eigen kijk op de dingen. Dat bracht zowaar mijn moeder aan het lachen. Mijn vader wilde weten uit wat voor familie ze kwam en waar ze woonden. Ik zag in zijn ogen wel dat hij zich geen houding wist te geven. Ik schaamde me voor hem.

Hoe anders was omgekeerd mijn ontvangst bij haar ouders, in een vakantiecomplex buiten het centrum. Het

appartement was amper groter dan mijn slaapkamer-met-eigen-badkamer in ons penthouse direct aan de piste. Het interieur was een georganiseerde chaos. Haar vader en moeder hadden een kleine slaapkamer. Haar broertjes en mijn vriendinnetje hadden elk een slaapnis met twee bedjes boven elkaar. Zij sliep onder. Ze zag dat ik nog nooit zoiets gezien had. We kregen natuurlijk weer de slappe lach toen ik me in het bovenste bed probeerde te hijsen. Haar ouders waren bezig met het eten en hadden over hun schouders kijkend evenveel lol om ons. Op de bank in de kamer keken haar broertjes naar de televisie, met het geluid snoeihard aan. Alles was anders dan bij mij thuis. Aan tafel voerde iedereen het hoogste woord. We aten verrukkelijke soep uit een grote pan, met brood, en ijstaart toe. Het was alsof ik een van hun kinderen was. Als dit gewone mensen waren, waarom wilde mijn vader dan dat de Brugny's anders waren?

Na het eten gingen we de piste weer op. De broertjes hadden ons aan tafel uitgedaagd: wie het eerste beneden was. Zij zouden ons kleine meisjes wel even laten zien wat echt skiën was. Vader en moeder zeiden bij het uitzwaaien dat we voorzichtig moesten zijn. Ik was nog nooit uitgezwaaid door mijn ouders en noch mijn vader noch mijn moeder had ooit gezegd dat ik voorzichtig moest zijn. Met z'n viertjes namen we de skilift. Eenmaal boven had ik met mijn vriendinnetje een flitsende start. We gingen zo diep mogelijk door de knieën en

hielden de stokken met onze ellebogen strak tegen ons aan geklemd. Toch gingen haar broertjes nog harder. We leken kansloos.

Halverwege de afdaling was een flauwe bocht met meteen een pittige hobbel. We zagen dat de jongens veel te hard gingen en wisselden een blik van verstandhouding. Zij moesten afremmen, terwijl wij met onze snelheid de bocht en de hobbel makkelijk konden nemen. Even de lucht in en dan diep door de knieën om op het laatste steile, rechte stuk topsnelheid te maken. Aan de lichaamshouding van de jongens konden we zien dat de een te vroeg remde en de ander te laat. Ze tuimelden over elkaar heen en wij schoten het geval len tweetal links en rechts voorbij. Met een high five vierden we even later triomfantelijk onze overwinning.

Nog een kleine week hebben wij van elkaar genoten. Toen moesten haar ouders weer aan het werk. Wonen in Parijs én wintersport is allebei duur. Twee weken, meer zat er niet in. Ik was verdrietig toen de bus van het station wegreed. We hebben elkaar nooit meer gezien. Facebook bestond nog lang niet. De vier weken dat wij nog bleven waren saai. Ik zat de meeste tijd op mijn kamer. Mijn moeder skiede zo langzaam en mijn vader was alleen bezig met zijn werk: lunchen en plezier maken met de chique lui die onze champagne dronken. Ik was blij toen ik weer terug naar het internaat kon. Vanuit de helikopter zag ik het busstation, en het complex waar het zo gezellig en gastvrij was.

De piste waar we de broertjes hadden verslagen werd almaar kleiner. Mijn verdriet dat ik door mijn ouders anders was, werd alleen maar groter. Ik schreeuwde een paar keer naar mijn vader dat ik ook gewoon wilde zijn. Hij kon me niet verstaan door de herrie van de helikopter. Hij gebaarde dat ik me koest moest houden. Ik zag aan mijn moeder dat ze mijn woorden van mijn lippen had kunnen lezen. Ook al had zij even mijn wang gestreeld of mijn hand gepakt, ik haatte ze alle twee. Maar vooral toch mijn vader. Hoelang zou het duren voordat hij met dat rotting weer zijn eigen reisjes zou maken? Dat op mijn stoel of die van mama een ander zat?

Aan mijn vader vergeven ben ik nog niet toe. Ik zal eerst mezelf moeten leren vergeven. Ik ben er nog niet, maar ik ben op de goede weg. Mijn reis door het verleden is dit voorjaar begonnen. Ik ging naar onze villa aan de Côte d'Azur, om mijn moeder te vragen waarom zij nooit de moed had verzameld om haar man te verlaten. We zaten samen in de tuin en een zachte zuidenwind blies frivool de statige cipressen in. Het parfum van de citroenen was bedwelmend. Genietend van de vrijheid na hun overwintering in de orangerie deden zij extra hun best. Net als de magnolia grandiflora met zijn bedwelmende parfum uit de grote bloemen. Na de crematie van mijn vader was zij naar de villa vertrokken. Ze liet de bedrijfsvoering over aan de

mensen die het altijd al deden, die daar ook mijn vader nooit voor nodig gehad hadden. Haar plotselinge vertrek heb ik haar altijd zeer kwalijk genomen. Dat was nog erger geworden toen ik na mijn internaten de leiding over Champagne de Brugny kreeg. Dat was toch een bijzonder moment. Ik had mijn moeder uitgenodigd om voor deze keer de zomer op het chateau door te brengen. Maar daar had ze geen enkele behoefte aan. 'Kom dan voor je dochter!' had ik door de telefoon geroepen. 'Je mag best trots op me zijn.' Maar wat ik ook had geprobeerd, ze wilde niet komen. Vals had ik haar gevraagd of zij ook een ander had toen ze nog met mijn vader samen was, en toen had ze de verbinding verbroken.

Nu zat er een broze oude vrouw voor me, die trillend het champagneglas naar haar mond bracht. Volgend jaar zou zij haar tachtigste verjaardag vieren. Toen ik vertelde hoe het met ons bedrijf ging, luisterde ze aandachtig. Aan de vragen die ze af en toe stelde, was echter geen touw vast te knopen. Ze vroeg waarom ik Voltaire niet had meegenomen. Ik zei dat onze labrador allang dood was. 'Ik heb je altijd al gezegd dat hij niet kan zwemmen. Nou is hij verdronken,' sprak ze me bestraffend toe. De huishoudster kwam aanlopen en vroeg of we samen zouden lunchen. Dat hoefde niet. 'Bernice gaat zo weg.' Trillend nipte mijn moeder weer aan haar champagne. Ik stond op en wandelde door de tuin naar het zwembad. Ik schrok. Er stond geen water

meer in en de bodem lag vol met rotte bladeren. Het dak van het badhuis was lek. Ik liet de huismeester bij me komen en sprak hem hierop aan. Hij vond het ook zonde, maar van madame mocht er sinds de zomer van twee jaar geleden niets meer aan het zwembad gebeuren. ‘We moesten het zwembad van haar onmiddellijk leegpompen.’ De huismeester vroeg om mijn begrip, want madame bleef maar tegen al het personeel zeggen dat haar man in het zwembad verdronken was. Dat het hun schuld was. De huishoudster kwam bij ons staan. Van dichtbij was ze veel ouder dan ik me kon herinneren. Ze vertelde dat het heel lastig was met madame. Ik wist genoeg. Ik bedankte de twee voor hun geduld en de zorg voor mijn moeder.

Ik draaide me om en nam afscheid van het blauwe, onberispelijk onderhouden zwembad uit mijn jeugd. Ik zag weer voor me hoe Voltaire met een grote plons achter me aan in het water sprong om te knuffelen. Wat waren we gelukkig met z’n tweetjes. ‘Bernice!’ riep mijn moeder in extase toen ik weer aan kwam lopen. In haar getekende gezicht zag ik dat ze in haar eigen werkelijkheid verkeerde. Dat ik blij moest zijn dat ze mijn naam nog wist. ‘Bernice, waarom ben je nooit langs geweest? Je hebt me in de steek gelaten. Je eigen moeder, die alles voor je over had. Schaam je! Kom, laat mij je kussen.’ Ze probeerde op te staan, maar dat lukte niet en ze viel weer terug in de tuinstoel. Zonder afscheid te nemen liep ik terug naar de